כיתה ו' | תנ"ך | שיעור 3 מתוך 5 | 45 דק' | יהושע ג, יד-יז; ד, ד-ז

מעבר הירדן: "מה האבנים האלה לכם?"

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את הנס של מעבר הירדן ואת תפקיד הכהנים נושאי הארון.
- התלמידים יסבירו את מטרת שתים עשרה האבנים: "אות" ו"זכרון".
- התלמידים יקשרו בין שאלת הבנים ("מה האבנים האלה לכם") לבין העברת זיכרון בין דורות.

❓ השאלה הגדולה של היחידה

מה צריך מנהיג חדש כדי להצליח?

בכל שיעור מוסיפים לטבלה על הלוח תכונה או כלי אחד של מנהיג, עם פסוק שמוכיח אותו.

🧪 פתיחה

מבקשים מהתלמידים להביא (או לתאר) חפץ בבית שיש לו סיפור משפחתי: תמונה, כלי, מזכרת.
שואלים: למה שומרים חפצים כאלה?

📖 הסבר למורה

בפרק ג הכהנים נושאי הארון נכנסים לירדן, שהיה "מלא על כל גדותיו כל ימי קציר" (ג, טו), והמים שיורדים מלמעלה נעצרים "נד אחד". הכהנים עומדים "בחרבה בתוך הירדן", וכל העם עובר (ג, יז). אפשר להשוות לקריעת ים סוף.

בפרק ד יהושע מצווה שנים עשר איש, איש אחד לכל שבט, להרים אבן מתוך הירדן. הטעם: "למען תהיה זאת אות בקרבכם: כי ישאלון בניכם מחר לאמר מה האבנים האלה לכם" (ד, ו), והאבנים יהיו "לזכרון לבני ישראל עד עולם" (ד, ז).

הרעיון של שאלת הילדים מזכיר את ליל הסדר ("כי ישאלך בנך"). זה חיבור שאנחנו מציעים, ולא כתוב בפסוק; כדאי להציג אותו כך.

זרמים: ממלכתי: ספר יהושע נלמד בכיתה ו' (פרקים א-ו ועוד). חמ"ד: ספר יהושע נלמד כבר בכיתה ג', ואפשר להשתמש ביחידה כחזרה והעמקה, ולהוסיף פירוש רש"י מספריא.

📜 הפסוקים (מתוך מכון ממרא)

יהושע ג, יד-יז

(יד) וַיְהִי, בִּנְסֹעַ הָעָם מֵאָהֳלֵיהֶם, לַעֲבֹר, אֶת-הַיַּרְדֵּן; וְהַכֹּהֲנִים, נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית--לִפְנֵי הָעָם.

(טו) וּכְבוֹא נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן, עַד-הַיַּרְדֵּן, וְרַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן, נִטְבְּלוּ בִּקְצֵה הַמָּיִם; וְהַיַּרְדֵּן, מָלֵא עַל-כָּל-גְּדוֹתָיו, כֹּל, יְמֵי קָצִיר.

(טז) וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד-אֶחָד, הַרְחֵק מְאֹד באדם מֵאָדָם הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן, וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם-הַמֶּלַח, תַּמּוּ נִכְרָתוּ; וְהָעָם עָבְרוּ, נֶגֶד יְרִיחוֹ.

(יז) וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן בְּרִית-יְהוָה בֶּחָרָבָה, בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן--הָכֵן; וְכָל-יִשְׂרָאֵל, עֹבְרִים בֶּחָרָבָה, עַד אֲשֶׁר-תַּמּוּ כָּל-הַגּוֹי, לַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן.

יהושע ד, ד-ז

(ד) וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ, אֶל-שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ, אֲשֶׁר הֵכִין, מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל--אִישׁ-אֶחָד אִישׁ-אֶחָד, מִשָּׁבֶט.

(ה) וַיֹּאמֶר לָהֶם, יְהוֹשֻׁעַ, עִבְרוּ לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, אֶל-תּוֹךְ הַיַּרְדֵּן; וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת, עַל-שִׁכְמוֹ, לְמִסְפַּר, שִׁבְטֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל.

(ו) לְמַעַן, תִּהְיֶה זֹאת אוֹת--בְּקִרְבְּכֶם: כִּי-יִשְׁאָלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר, מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם.

(ז) וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם, אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מֵימֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי אֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה--בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן, נִכְרְתוּ מֵי הַיַּרְדֵּן; וְהָיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לְזִכָּרוֹן, לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל--עַד-עוֹלָם.

⚖️ כתוב / מפרשים

בטור הימני מה שכתוב בפסוק במפורש. בטור השמאלי פירוש אפשרי, ובו כתוב של מי הפירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 כתוב (מה הפסוק אומר במפורש)	🔍 מפרשים (פירוש אפשרי, ושל מי)
(ג, טו) „והירדן מלא על כל גדותיו כל ימי קציר“	*פירוש אפשרי:* הכתוב מדגיש שהמים היו בשיאם, כדי שיהיה ברור שזה נס ולא מקרה.
(ד, ו) „כי ישאלון בניכם מחר“	*פירוש אפשרי:* "מחר" הוא כל דור עתידי; הזיכרון בנוי כך שהילדים ישאלו.
(ד, ז) „והיו האבנים האלה לזכרון“	האבנים הן אנדרטה. *שאלה לדיון:* במה הן דומות לאנדרטאות שאנחנו מכירים?

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך או דף פסוקים, "אבנים" מנייר, דף העבודה

1. פתיחה: חפץ משפחתי עם סיפור (6 דקות)
2. קריאה של ג, יד-יז ושרטוט על הלוח: הכהנים, הארון, המים, העם (10 דקות)

3. קריאה של ד, ד-ז: מי מרים, כמה אבנים, ולמה (9 דקות)
4. דף העבודה (12 דקות)
5. יצירה קצרה: כל תלמיד כותב על "אבן" מנייר זיכרון משפחתי או כיתתי (8 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. מה קרה למי הירדן כשרגלי הכהנים נגעו במים?
2. כמה אבנים הרימו, ולמה דווקא המספר הזה?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. למה, לדעתכם, הזיכרון בנוי כשאלה של ילדים?
2. במה מעבר הירדן דומה לקריעת ים סוף, ובמה הוא שונה?

הערכה (מה דעתי?)

1. איזה אירוע בחיים שלכם הייתם רוצים "לסמן" באבן זיכרון? למה?

🏁 סיכום השיעור

מוסיפים לטבלת "מה צריך מנהיג": "לבנות זיכרון לדורות (האבנים)". תולים את "אבני הזיכרון" מנייר על לוח הכיתה.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. דבר אחד שלמדתי היום: _____
2. שאלה אחת שעדיין יש לי: _____

💡 הערות למורה

המספר 12 מתאים לשבטים, כמו שכתוב "למספר שבטי בני ישראל" (ד, ה). אפשר להזכיר שבפרק ד יש גם אבנים שהוקמו בתוך הירדן (ד, ט); זה לא חלק מהשיעור.

📝 בדף העבודה

שרטוט מעבר הירדן, שאלות הבנה, השלמת פסוק ו★ שאלת אתגר על זיכרון. מחוון מלא בעמוד השני.

מקורות

- יהושע פרק ג (מכון ממרא)
- יהושע פרק ד (מכון ממרא)

מחוון למורה

מחוון: מעבר הירדן ואבני הזיכרון

1. ל (הכהנים נושאי הארון הלכו "לפני העם", ג, יד) · נ (ג, טו) · נ (ג, יז).
2. אוֹת · בְּנֵיכֶם · הָאֲבָנִים.
3. ב. 12, למספר שבטי בני ישראל
4. שמי הירדן נכרתו (נעצרו) מפני ארון ברית ה' כשעבר בירדן, והאבנים הן זיכרון לכך לבני ישראל עד עולם.
5. תשובה פתוחה: למשל ליל הסדר (מה נשתנה), יום הזיכרון, אנדרטה ביישוב. לבדוק שהתלמיד מסביר את הדמיון: חפץ או מנהג שמעורר שאלה ומעביר סיפור.